

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

MUSTAFA TAKYAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/27974)

Karar Tarihi: 15/12/2021

R.G. Tarih ve Sayı: 21/1/2022-31726

GENEL KURUL

KARAR

Başkan	: Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: Engin YILDIRIM Hicabi DURSUN Celal Mümtaz AKINCI M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Basri BAĞCI İrfan FİDAN
Raportör	: Fatma Burcu NACAR YÜCE
Başvurucu	: Mustafa TAKYAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlik tedbirinden yararlanma taleplerinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/8/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyon tarafından yapılan inceleme sonunda başvuru sahibinin adli yardım talebi kabul edilerek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarıyla ilgili olarak 11/2/2021 tarihinde açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmezlik kararı verilmiştir.

5. Komisyonca adil yargılanma hakkına ilişkin iddiaların incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

8. Birinci Bölüm tarafından 26/5/2021 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucu, Fetullahçı Terör Örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve cezası 7/6/2018 tarihinde kesinleşmiştir.

11. Başvurucunun ilgili mevzuata göre bihakkın tahliye tarihi 17/11/2022, koşullu salıverilme tarihi ise 26/4/2021'dir.

12. Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda cezası infaz edilen başvuru, koşullu salıverilme tarihine bir yıl kala 27/4/2020 tarihinde açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve kalan cezasının denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz edilmesi talebinde bulunmuştur.

13. Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı (İdare ve Gözlem Kurulu) 30/4/2020 tarihli kararı ile başvurucunun talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Adı geçen kurumumuza geldiği tarihten itibaren terör hükümlü ve tutukluların bulunduğu C-2 Koşusunda kaldığı, kaldığı süre içerisinde örgütten ayrıldığına dair bir talebinin olmadığı gibi bu günü kadar Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma (FETÖ/PDY) suçundan hükümlü ve tutuklular ile birlikte kaldığı, kurum idaresine bugüne kadar örgütle bağlantısı olmadığına dair somut bir olay, bilgi ve belge sunmadığı, koşulların yatakhane bölümü güvenlik kamerası ile kontrol edilemediği, terör suçluların tekli koşullara ayrılma taleplerinin olması halinde kurumumuzun fiziki konumu itibari ile tekli odalarının olmadığı, tekli oda açılrsa bile bunun örgütten ayrılma anlamında gelmeyeceği terör hükümlüsünün koşullu salıverme tarihi 1 Yıl'dan aşağı kaldığından cezaevinden çıkmak için bu yolu denediği hükümlü hakkında yapılan gözlem ve değerlendirmede örgütten ayrıldığına dair kanaate varılmadığından Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılma Şartlarını Taşımadığı, Açık hakkı olmayanların denetim hakkından da faydalanmadığından Hükümlü MUSTAFA TAKYAN'ın denetimli serbestlikten yararlanma talebinin reddine...[karar verildi.]"

14. Başvurucu yeniden denetimli serbestlik talebinde bulunmuş, İdare ve Gözlem Kurulu 28/5/2020 tarihli kararı ile başvurucunun talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Silahlı Terör Örgüt suçundan Hükümlü Mustafa TAKYAN'ın öngörülen gözlem süresinde; Bağımsız koğuşa geçme talebi ve iyileştirme kapsamında 27/04/2016 tarihinden 28/05/2020 tarihine kadar olan muhtelif tarihlerde kendisi ile bireysel görüşme talebinde bulunmadığından bireysel görüşme yapılmadığı,

Adı geçenin, gerek mahkeme aşamasında, gerekse sonrasında istihbari bilgi paylaşımı, etkin pişmanlık talebi vb. beyanı olmadığı, idareye başvurduğu dilekçelerinde C-4 koğuşunda bulunan diğer Silahlı Terör Örgütü (fetö/pdy) suçundan hükümlü ve tutukluların koğuş ortamında arkadaşları ile iyi anlaştığını, bir sorununun olmadığını beyan ettiği, terör suçlusu hükümlü ve tutukluların koğuşlarında sorun olmadığı, birbirleri ile anlaştıkları genel bir durum olup, idarecede bu durumun gözlenmekte olduğu,

Adı geçenin, toplu koğuş da kaldığından kendisini anlatamaya bildiğinden idare heyetine görüşmeye gelebileceği, örgüt ile ilgili istihbaratı bilgi ve pişmanlık duyduğunu beyan eden ifade de bulunmasına imkan verildiği halde, hiçbir görüşmeye gelmediği,

Hükümlünün Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Açık Ceza İnfaz Kurumuna ve Denetimli Serbestlikten Faydalanma talebinin bulunduğu; Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılma Yönetmeliğinin 6. Madde (ç) şıkkında ise; 'Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup mensup oldukları örgütten ayrıldıkları İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla tespit edilenlerin, koşullu salıverme tarihine bir yıldan az süre kalması olduğu ve toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda iyi halli olarak geçiren ve koşullu salıverme tarihine Bir yıl veya daha az süre kalanlar, açık ceza infaz kurumuna ayrılabilir' denildiği, 5272 sayılı Kanunun 52. Maddesinde; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu Kapsamına giren suçlar hariç olmak üzere 105/A maddesinin 1. Fıkrasında; terör suçlularının şartla tahliye tarihine 1 yıl kala denetimli serbestlikten yararlanabileceği,

Hükümlünün koşullu salıvermesinin 26/04/2020 tarihi itibarıyla 1 yılın altına düştüğü ve toplam cezasının 1/3 ünü kapalı ceza infaz kurumunda tamamladığı, 26/04/2020 tarihine kadar tekli oda, iyileştirme ve örgütten ayrıldığına dair somut beyanı olmadığı,

Hükümlünün bu güne kadar örgütten ayrıldığına ve pişman olduğuna dair bir talebinin bulunmadığı, Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçundan 3713 SY 7/1.maddesi delaletiyle 5237 SY TCK'nun 314/2, 3713 SY 5/1, TCK 62, 53/1,2,3, 58/9, 63. maddelerinin uygulandığı, etkin pişmanlık hüküm maddesi olan TCK'nın 221. maddesinden yararlanma imkanı olduğu halde bu hakkını kullanmadığı, kurumumuzda kaldığı süre içerisinde de, ayın tutum ve davranışları sergilediği, koğuş dışına çıktığında örgütle ilgili herhangi bir istihbari bilgi vermediği, tutum ve davranışları nedeni ile bir kanaat oluşmadığından, mahkemesince de pişmanlık duymadığından dolayı hüküm giydiği,

Adı geçenin kurumumuza geldiği tarihten itibaren, terör hükümlü ve tutuklularının bulunduğu C-Blok Koğuşlarında kaldığı, kaldığı süre içerisinde örgütten ayrıldığına dair bir talebinin olmadığı gibi, bu günü kadar Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma (FETÖ/PDY) suçundan hükümlü ve tutuklular ile birlikte kaldığı, kurum idaresine bugüne kadar örgütle bağlantısı olmadığına dair bilgi ve belge sunmadığı, koğuşların yatakhane bölümünün güvenlik kamerası ile kontrol edilemediği, terör suçlularının tekli ve bağımsız koğuşlara ayrılma taleplerinin olması halinde ise; Kurumumuzun fiziki konumu itibarı ile tekli odalarının olmadığı, tekli oda açılma bile bunun örgütten ayrılma anlamına da gelmeyeceği, terör hükümlüsünün koşullu salıverme tarihi 1 Yıl'dan aşağı kaldığından, cezaevinden çıkmak için bu yolu denediği, bir yıl kalana kadar hiç bir somut talebinin olmadığı,

Adı geçen hakkında yapılan gözlem ve değerlendirmede sonucu; İdare ve Gözlem kurulunca Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma (FETÖ/PDY) örgütünden ayrıldığına dair kanaate varılmamıştır [karar verildi.]"

15. Başvurucunun her iki karara karşı itirazı, Niğde İnfaz Hâkimliğinin 21/7/2020 tarihli kararı ile reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılma Yönetmeliğinin 6. Madde (ç) bendinde; 'Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup mensup oldukları örgütten ayrıldıkları İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla tespit edilenlerin, koşullu salıverme tarihine bir yıldan az süre kalması olduğu ve toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda iyi halli olarak geçiren ve koşullu salıverme tarihine Bir yıl veya daha az süre kalanlar, açık ceza infaz kurumuna ayrılabilir' denildiği, Bu bağlamda terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olanların, ancak mensup oldukları örgütten ayrıldıklarının idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilmesi halinde diğer kanuni şartlar da oluşmuşsa açık ceza infaz kurumuna ayrılacakları, İtiraza konu idare ve gözlem kurulu kararında ise, 'Adı geçenin Kurum Müdürü Başkanlığında İdare ve Gözlem Kurulu Heyeti ile görüşme talebinin olduğu, yapılan görüşmelerde hareket, davranış ve tutumunun olumlu olmadığı, suç işlediğine dair bir pişmanlığının olmadığı, bireysel sorunları dile getirdiği, tüm görüşme ve telkinlere rağmen silahlı terör örgütünden (Fetö/Pdy) ayrıldığına dair somut istihbari bir bilgi vermediği, pişmanlık duymadığı gözlenmiştir. Hükümlünün bu güne kadar örgütten ayrıldığına ve pişman olduğuna dair bir talebinin bulunmadığı, kurumumuzda kaldığı süre içerisinde de, aynı tutum ve davranışları sergilediği, koğuş dışına çıktığında örgütle ilgili herhangi bir istihbari bilgi vermediği, tutum ve davranışları nedeni ile bir kanaat oluşmadığı, adı geçenin kurumumuza geldiği tarihten itibaren kaldığı süre içerisinde örgütten ayrıldığına dair bir talebinin olmadığı gibi, terör hükümlüsünün koşullu salıverme tarihi 1 Yıl'dan aşağı kaldığından cezaevinden çıkmak için bu yolu denediği, bir yıl kalana kadar hiç bir somut talebinin olmadığı, örgütünden ayrıldığına dair kanaate varılmamıştır.' denilmek suretiyle somut gerekçe gösterilmiş ve hükümlünün örgütten ayrılmadığı kanaatine varıldığı belirtilerek hükümlünün talebinin reddine karar verildiği anlaşılmıştır. Bu suretle somut gerekçe gösterilerek verilen idare ve gözlem kurulu kararında usul ve yasaya aykırı olan bir yön bulunmadığı anlaşılmakla, hükümlünün itirazının reddine... [karar verilmiştir.]"

16. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı 23/7/2020 tarihli dilekçeyle itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde başvuru; ceza infaz kurumu idaresinin uygun gördüğü koşutta kaldığını, herhangi bir disiplin cezası almadığını, ceza infaz kurumunda geçirdiği süre içinde de hiçbir olumsuz tutum ve davranışının bulunmadığını, ayrıca aynı suç tipinden ceza infaz kurumunda kalan başka hükümlülerin tahliye olduğunu ancak kendisinin tahliye edilmediğini bildirerek bu yöndeki taleplerinin ceza infaz kurumu ile İnfaz Hâkimliğince soyut gerekçelerle reddedildiğini ileri sürmüştür.

17. Başvurucunun itirazı, Niğde 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/7/2020 tarihli kararı ile reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Hükümlü Mustafa Takyan hakkında Niğde İnfaz Hakimliği'nin 21/07/2020 tarih 2020/1908 Esas 2020/2400 Karar sayılı kararı usul ve yasaya uygun olduğundan hükümlünün itirazının reddine karar vermek gerekmiştir..."

18. Karar, başvurucuya 30/7/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu 24/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Başvurucu, Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda cezasını infaz etmekte iken 26/4/2021 tarihinde koşullu salıverilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

21. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Açık ceza infaz kurumları" kenar başlıklı 14. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır. Açık ceza infaz kurumları ihtiyaca göre ayrıca; a) Kadın açık ceza infaz kurumları, b) Gençlik açık ceza infaz kurumları,

şeklinde kurulabilir.

...

(3) Hükümlülerin kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna ayrılmalarına 89 uncu madde uyarınca yapılan değerlendirme sonucunda karar verilir.

(4) Toplam on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkûm olanların kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna ayrılmalarına ilişkin idare ve gözlem kurulu kararları, infaz hâkiminin onayından sonra uygulanır.

..."

22. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi" kenar başlıklı 89. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulur.

(2) Birinci fıkra uyarınca yapılacak değerlendirmede, infazın tüm aşamalarında hükümlülerin katıldığı iyileştirme ve eğitim-öğretim programları ile spor ve sosyal faaliyetler, kültür ve sanat programları, aldığı sertifikalar, kitap okuma alışkanlığı, diğer hükümlü ve tutuklular ile ceza infaz kurumu görevlileri ve dışarıyla olan ilişkileri, işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlığı, ceza infaz kurumu kuralları ile kurum bünyesindeki çalışma kurallarına uyumu ve aldığı disiplin cezaları dikkate alınır.

(3) Toplam on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkûm olanlar hakkında yapılacak açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin değerlendirmelerde idare ve gözlem kuruluna Cumhuriyet

başsavcısı veya belirleyeceği bir Cumhuriyet savcısı başkanlık eder. Ayrıca, idare ve gözlem kuruluna Cumhuriyet başsavcısı tarafından belirlenen bir izleme kurulu üyesi ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı il veya ilçe müdürlükleri tarafından belirlenen birer uzman kişi katılır.

...

(5) Kanunlarda iyi hâlliliğin arandığı durumlarda, hükümlülerin tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi bakımından bu madde hükümleri uygulanır.

(6) Açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma süreleri bir yılı geçemez.

(7) İdare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmelere esas olacak ilkeler ve kurulun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları ile tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma süreleri yönetmelikle düzenlenir."

23. 5275 sayılı Kanun'un "Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı" kenar başlıklı 105/A maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) (Değişik:14/4/2020-7242/46 md.) Hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla, açık ceza infaz kurumunda veya çocuk eğitimevinde bulunan ve koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, hükmün infazına ilişkin işlemleri yapan Cumhuriyet başsavcılığının bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilebilir..."

24. 2/9/2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılma Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) "Kapalı kurumdan açık kuruma ayrılacak hükümlüler" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlülerden;

a) (Değişik:RG-22/8/2015-29453) Toplam (Değişik ibare:RG-22/2/2017-29987) cezaları on yıldan az olanlar bir ayını, on yıl ve yukarı olanlar ise onda birini kurumlarda infaz edip, iyi hâlli olan ve koşullu salıverilme tarihine yedi yıl veya daha az süre kalanlar,

...

açık kurumlara ayrılabilir.

(2) Açık kurumlara ayrılabilmek için, ayrıca;

...

ç) Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması,

şartı aranır..."

25. Yönetmeliği'nin "*Açık kuruma ayırlamayacak hükümlüler*" kenar başlıklı 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(Değişik:RG-22/8/2015-29453) (1) Kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerden;

...

ç) Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, 6 ncı maddenin ikinci fıkrasının (c) ve (ç) bentleri dışında kalanlar,

açık kurumlara ayırlamaz."

26. "*Kapalı kurumdan açık kuruma ayırma kararı*" kenar başlıklı 10. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerin talepleri üzerine, koşulları taşıdıklarının anlaşılması hâlinde kurum idare ve gözlem kurulu tarafından açık kurumlara ayırmalarına karar verilir. Hükümlünün koşulları taşımadığının anlaşılması halinde ise talebin reddine dair verilen gerekçeli karar ilgiliye tebliğ edilir.

...

(3) İdare ve gözlem kurulu kararı ile birlikte;

...

ç) İyi hâl kararı,

d) Gözlem ve sınıflandırma formu,

...

Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

...

(7) (Ek:RG-22/8/2015-29453) Hükümlülerin talebi olmasa dahi, açık kurumda barınmalarında risk bulunmadığı takdirde ve bu Yönetmelikte belirtilen şartları taşımaları halinde idare ve gözlem kurulunun vereceği açığa ayırma kararı üzerine Cumhuriyet başsavcılığıınca resen açık kuruma gönderilir..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*Adil yargılanma hakkı*" kenar başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) süregelen içtihatlarına göre Sözleşme'nin 6. maddesinin uygulanabilmesi için ya *cezai anlamda bir suçlamanın* ya da *medeni hak ve yükümlülüklerin* esasıyla ilgili bir uyuşmazlığın olması gerekmektedir (pek çok karar arasından bkz. *Boulois/Lüksemburg* [BD], B. No: 37575/04, 3/4/2012, §§ 85, 86).

29. AİHM'in yerleşik içtihadı gereğince, serbest bırakılma taleplerinin veya hürriyeti kısıtlayıcı bir cezanın infaz edilme şekillerine ilişkin sorunların incelenmesi, 6. maddenin (1) numaralı fıkrası kapsamında değildir (*Neumeister/Avusturya*, B. No: 1936/63, 27/6/1968, §§ 22, 23; *Lorsé et autres/Hollanda*, B. No: 52750/99, 28/8/2001).

30. AİHM, Sözleşme kurumlarının-tutarlı bir şekilde- Sözleşme'nin 6. maddesinin infaz meseleleri için geçerli olmadığına karar verdiklerini ifade etmektedir (*AB/İsviçre* (k.k.), B. No: 20872/92, 22/2/1995).

31. *Ganusauskas/Litvanya* ((k.k.), B. No: 47922/99, 7/9/1999) kararında AİHM, bir hükümlünün iç hukuktaki koşulları sağlayarak koşullu salıverilmeyi hak edip etmediğine ilişkin anlaşmazlığın görüldüğü davanın yeterli usule ilişkin güvenceleri içermediği için Sözleşme'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkını ihlal ettiği şikâyetini incelemiştir. Bu davada AİHM, Sözleşme'nin koşullu salıverme yönünden bireylere bir hak temin etmediğini, koşullu salıvermenin bir mahkeme tarafından verilmesini yahut incelenmesini gerekli kılmadığını vurgulamıştır. Uyuşmazlığa konu şikâyet kapsamında başvurucaya yöneltilen bir suç ithamının da bulunmadığını tespit eden AİHM, adil yargılanma hakkı şikâyetini konu bakımından yetkisizlik gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur.

32. Benzer şekilde adil yargılanma hakkı kapsamında af yahut koşullu salıverme imkânlarından yararlanamama şikâyetinin dile getirildiği bir başka başvuruda da AİHM, Sözleşme'nin izne bağlı ya da bir gereklilik olarak şartlı tahliye kararı verilmesi yönünde bir hak tesis etmediğini belirtmiştir (*Jankauskas/Litvanya*, B. No: 59304/00, 16/12/2003). AİHM bu içtihadını benzer yönde şikâyetler barındıran başka kararlarda da istikrarlı şekilde sürdürmüştür (şartlı tahliye ile ilgili uyuşmazlıklar için bkz. *Hudec/Slovakya* (k.k.), B. No: 4123/02, 24/10/2006; infaz ile ilgili uyuşmazlıklar için bkz. *Beier/Almanya* (k.k.), B. No: 20579/04, 22/1/2008; af başvurusu ile ilgili davalar için bkz. *Montcornet de Caumont/Fransa* (k.k.), B. No: 59290/00, 13/5/2003).

33. AİHM, başvuranın cezasını sağlık durumuna uygun bir kurumda çekmesi ya da salıverilmesi talebine ilişkin uyuşmazlığı bir *suç isnadı* veya *medeni hak ve yükümlülük* kapsamında değerlendirmemiştir. AİHM bu kanaate ulaşırken başvuranın talebinin doğrudan cezanın infaz edilme şekline ilişkin olduğunu vurgulamıştır (*Dybeku/Arnavutluk*, B. No: 41153/06, 18/12/2007, § 55).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Anayasa Mahkemesinin 15/12/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

35. Başvurucu; denetimli serbestlikten yararlanma koşulları gerçekleştiği hâlde terör örgütünden ayrılmadığı gerekçesiyle açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlik tedbirinden faydalanma talebinin Mahkemece reddedildiğini oysa terör örgütüyle hiçbir ilgisinin bulunmadığını, kararın bireysel durumunun değerlendirildiği nesnel ve objektif gerekçeler içermediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Bakanlık görüşünde özetle İdare ve Gözlem Kurulu ve İnfaz Hâkimliğinin başvurucunun açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlikten yararlanma şartlarını taşımadığı kanaatine ulaşırken yaptığı değerlendirmelerin bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi uyarınca derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması hususlarıyla ilgili olduğu, dolayısıyla iddiaların bireysel başvuruya konu edilemeyeceği vurgulanmıştır.

37. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı daha önceki beyanlarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

38. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir...."

39. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

40. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin de kapsamına girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (*Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

41. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin Sözleşme'nin 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (*Onurhan Solmaz*, § 22).

42. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin *medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların* ve bir *suç isnadının* esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Bu ifadeden, hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (*Onurhan Solmaz*, § 23).

43. Başvuruda, açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlikten yararlanma taleplerinin reddine ilişkin olarak İdare ve Gözlem Kurulu kararına yapılan şikâyetle ilgili İnfaz Hâkimliği kararının bu itirazları karşılayacak ölçüde yeterli gerekçe içermemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

44. Somut olayda hükümlünün açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlikten yararlanma taleplerinin reddine ilişkin yapılan şikâyetin adil yargılanma hakkı kapsamında kalıp kalmayacağına incelenmesi gerekmektedir.

45. 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinde, haklarındaki kesinleşmiş ceza hükmü infaz edilmekte olan ve cezasının son altı ayını kesintisiz şekilde açık ceza infaz kurumunda iyi hâlli olarak geçirmiş olup koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az bir süre kalan hükümlülerin ceza infaz kurumunda geçirdikleri sürenin son bir yılını denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle dışarıda infaz edebilmelerine yönelik yeni bir infaz rejimi öngörülmüştür.

46. Denetimli serbestlik; kanunlarla belirlenen, şüpheli, sanık ve hükümlüler hakkında mahkemelerce hapis cezası yerine verilen seçenek ceza ve tedbirlerin uygulanması ile şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde denetim, takip ve iyileştirilmesini kapsayan alternatif bir ceza ve infaz müessesesidir (AYM, E.2017/170, K.2018/77, 5/7/2018, § 13).

47. 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinde hükümlülerin şartlı tahliyesine bir yıl kala denetimli serbestlikten yararlanabilecekleri belirtilmiştir. Yönetmelik'in 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (ç) bendinde ise terör suçu ve örgütlü suçlardan hükümlü olup mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması hâlinde hükümlülerin açık ceza infaz kurumuna ayrılacakları düzenlenmiştir. Somut olaydaki gibi denetimli serbestlik ile açık ceza infaz kurumuna ayrılma sürelerinin çakıştığı durumda açık ceza infaz kurumuna ayrılma prosedürü işletilmeden hükümlülerin denetimli serbestlikten faydalanabildikleri görülmektedir.

48. Koşulları taşıyan hükümlü hakkında denetimli serbestlik tedbirine karar verilmesi zorunlu olmayıp bu konuda infaz hâkiminin takdir yetkisi bulunmaktadır. Yine bu çerçevede denetimli serbestlik tedbirinin belirleyici unsurlarından olan hükümlünün iyi hâlli olma şartı da aranmaya devam edecektir. Salıverildikten sonra hükümlünün bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulması ve gereklerine uyulmaması durumunda denetimli serbestlik tedbirinin uygulanarak cezanın infazı kararının geri alınabilmesi bu kapsamdaki hükümlüler bakımından da geçerli olacaktır (AYM, E.2020/44, K.2020/41, 17/7/2020, §§ 53, 54).

49. Başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş ve ceza yargılaması kesinleşerek sona ermiştir. İnfaz Hâkimliği kararına konu olan başvurucunun açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlikten yararlanma şartlarını taşıyıp taşımadığı, meselesi doğrudan doğruya başvurucunun cezasının infaz edilme şekline ilişkindir. Başka bir ifadeyle denetimli serbestlikten yararlanma talebi ile ilgili meseleler tamamen infaz hukukunun şekline yönelik olup suçun esası ya da cezanın miktarı ile herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır.

50. Dolayısıyla başvurucunun suç isnadı altında bulunmadığı bir döneme ilişkin olarak açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlikten yararlanma talebiyle ilgili ileri sürdüğü ihlal iddiasının cezai anlamda *suç isnadı niteliği taşımadığı* bu yönüyle başvuru konusu uyuşmazlığın adil yargılanma hakkının cezai boyutu kapsamında kalmadığı açıktır.

51. Bu durumda suç isnadı niteliğinde olmadığı anlaşılan başvuru konusu uyuşmazlık çerçevesinde dile getirilen adil yargılanma hakkına dair şikâyetlerin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kaldığı ve bireysel başvuruya konu yapılamayacağı sonucuna varılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkına ilişkin iddiaların *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 15/12/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Başvuru Numarası : 2020/27974
Karar Tarihi : 15/12/2021

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN